

BIBLIOTEKSPLAN 2023-2026

ARVIDSJAURS KOMMUN

Dokumentnamn	Dokumenttyp	Fastställd/upprättad	Beslutsinstans
Styrande dokument	Plan	Kf § 121 2022-11-22	Kommunfullmäktige
Dokumentansvarig		Giltig till	
Kommunstyrelsen		Tills vidare	
Dokumentinformation	Dnr 216/2022		

Biblioteksplan 2023-2026

Fastställd av kommunfullmäktige 2022-11-22

1. Inledning

Biblioteksverksamheten styrs av Bibliotekslag (2013:801), som innehåller bestämmelser om det allmänna biblioteksväsendet. Till det allmänna biblioteksväsendet räknas bl.a. folkbibliotek och skolbibliotek. Lagen talar om att varje kommun ska ha folkbibliotek, att folkbiblioteket ska vara tillgängligt för alla, utifrån användarnas behov, och att det är kommunen som är ansvarig för folkbiblioteket.

Skolbiblioteken, som ingår i det allmänna biblioteksväsendet, styrs av Skollag (2010:800), som säger att "eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek."

Prioriterade grupper, enligt Bibliotekslag (2013:801), för det allmänna biblioteksväsendet är personer med funktionsnedsättning, nationella minoriteter och personer som har annat modersmål än svenska. Folkbiblioteken ska även arbeta för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet, främja läsning och tillgång till litteratur samt ägna särskilt uppmärksamhet åt barn och unga i syfte att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning. Bibliotekets medieutbud ska "präglas av allsidighet och kvalitet" och "särskilt främja läsning och tillgång till litteratur".

Lån av litteratur ska vara avgiftsfri.

Bibliotekslagen fastslår även att kommunerna är skyldiga att ha en politiskt antagen biblioteksplan. Med biblioteksplan avses en plan som beskriver kommunens samlade biblioteksverksamhet, dess inriktning och omfattning samt samverkan i kommunen, regionalt och nationellt. Biblioteksplanen för Arvidsjaur kommun omfattar kommunens folk- och skolbibliotek och är ett politiskt styrdokument som antas av Kommunstyrelsen och Kommunfullmäktige.

1.1 Arvidsjaur

Arvidsjaur är till ytan en stor kommun, 6170 km². I kommunen bor 6143 invånare (2021, SCB). Arvidsjaur är en samisk förvaltningskommun och Arvidsjaur är samiska och betyder "den givmilda sjön". Kommunens vision är *Arvidsjaur växer för en hållbar framtid* och dess värdegrund är *glädje, respekt och professionalitet*.

1.2 Arvidsjaur kommunbibliotek

I Arvidsjaur kommun finns ett huvudbibliotek i Arvidsjaur, ett integrerat folk- och skolbibliotek i Glommersträsk, ett gymnasiebibliotek, två grundskolebibliotek samt postboksservice till de som bor utanför samhället och har lantbrevbäring. För folkbiblioteken ansvarar kommunstyrelsen och för skolbiblioteken ansvarar barn- och utbildningsnämnden. Samtliga bibliotek drivs och bemannas av kommunbibliotekets personal, som idag består av 4,45 tjänster. Av dessa tjänster bekostas 0,5 skolbibliotekspedagog av Barn och Utbildning, resterande tjänster bekostas av Kultur och Fritid.

Biblioteksplan 2023-2026

Fastställd av kommunfullmäktige 2022-11-22

Bibliotekets personal arbetar bl.a. med att hålla fem bibliotek öppna, låna ut medier, arrangera kulturarrangemang för barn och vuxna, skicka böcker till postboksåntagare, plocka boklådor till skolklasser, besöka skolklasser för bokpresentationer och genomgång av bibliotek, träffa nyblivna föräldrar och deras bebisar.

Bibliotekets roll har förändrats under de senaste åren där biblioteken idag bl.a. står för demokrati, delaktighet och yttrandefrihet. Förutom att låna ut böcker och andra medier, främja läsning och läsförståelse och arrangera kulturarrangemang för barn och vuxna har biblioteken utvecklats till en samhällsservice dit många vänder sig för att t.ex. låna en dator, få hjälp med digitala tjänster (både bibliotekets egna tjänster och andra institutioners och myndigheters tjänster), skriva ut eller kopiera dokument och myndighetspapper, läsa dagstidningar, diskutera samhällsfrågor eller få hjälp med andra frågor. Biblioteket är en samlingsplats för kommunens invånare där alla är välkomna.

1.2.1 Folkbibliotek

Kommunstyrelsen (Kultur och Fritid) ansvarar för folkbiblioteksverksamheten i Arvidsjaur kommun, det omfattar två bibliotek: Arvidsjaur bibliotek och Glommersträsk bibliotek. På folkbiblioteken kan man läsa och låna skönlitteratur, ljudböcker, faktaböcker, dagstidningar, tidskrifter och e-medier. Även DVD och dataspel finns för gratis utlån. Man kan även söka information i databaser och bibliotekets publika datorer. En del av dessa databaser når man även hemifrån med hjälp av sitt lånekort.

1.2.1.1 Arvidsjaur bibliotek

Biblioteket i Arvidsjaur är beläget i Medborgarhuset och har öppet 28 timmar/vecka (vintertid). Utöver öppettiderna för allmänheten har förskolor, skolor och andra institutioner möjlighet att komma till biblioteket för lån av medier.

1.2.1.2 Glommersträsk bibliotek

Biblioteket i Glommersträsk är ett integrerat folk- och skolbibliotek och är beläget i Parkskolan. Folkbiblioteket är öppet 2,5 timmar/vecka (vintertid). Biblioteket i Glommersträsk har även Meröppet, dvs att du som låntagare kan besöka biblioteket utanför bibliotekets ordinarie öppettider. Skolbiblioteket är tillgängligt för eleverna hela skoldagen via sin lärare.

1.2.2 Skolbibliotek

Kommunstyrelsen (Kultur och Fritid) ansvarar för skolbiblioteken i Arvidsjaur kommun. I Arvidsjaur kommun finns fyra skolbibliotek. Skolbiblioteken styrs av Skollag (2010:800) och enligt skollagens förarbeten ska skolbiblioteket vara "en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande". (Prop 2009/10:165 s 284)

Biblioteksplan 2023-2026

Fastställd av kommunfullmäktige 2022-11-22

I Arvidsjaur kommun finns fyra grundskolor – Tallbackaskolan, Ringelskolan och Fridhemsskolan i Arvidsjaur och Parkskolan i Glommersträsk. Tallbackaskolan och Ringelskolan delar skolbibliotek, medan Fridhemsskolan och Parkskolan har egna skolbibliotek. Även gymnasieskolan Sandbacka har ett skolbibliotek. Samtliga skolbibliotek drivs och bemannas av kommunbiblioteket och samtliga bibliotek har självutlån. Eleverna har tillgång till skolbiblioteken även när biblioteket inte är bemannat. På grundskolebiblioteken är skolbiblioteket tillgängligt för eleverna via klasslärare. Sandbackaskolans bibliotek är öppet under hela skoldagen.

Skolbiblioteken har gemensam katalog (tillsammans med kommunbiblioteket) och gemensam styrning med kommunbiblioteket. Skolbibliotekens lokaler, bestånd, inredning och teknik bekostas av barn- och utbildningsnämnden, som även bekostar en halvtidstjänst som barn- och skolbibliotekspedagog. Kultur och Fritid bekostar och svarar för bl.a. planering, inköp, skötsel, biblioteksvisning, boklådor, bokprat, boklek och cirkulation motsvarande 1,5 heltider i skolbiblioteken.

På huvudbiblioteket finns en särskild depå med barn-och ungdomsböcker. Dessa riktar sig främst till elever och pedagoger, men är tillgänglig för alla.

1.2.3 Postboken

Arvidsjaur kommunbibliotek erbjuder postboksservice till invånare som bor utanför samhället och som har lantbrevbäring. Servicen innebär att låntagaren reserverar de böcker man vill läsa, antingen genom att själv göra sin reservation på vår hemsida bibblo.se eller att man ringer till biblioteket och beställer de böcker man önskar läsa. Bibliotekspersonalen skickar därefter böckerna i speciella postväskor hem till låntagaren, som sedan skickar tillbaka böckerna i väskan, via lantbrevbäringen, när böckerna ska återlämnas. Servicen är kostnadsfri för låntagaren.

1.3 Biblioteken i Norrbotten

Arvidsjaur kommunbibliotek ingår i Biblioteken i Norrbotten (BiN), ett samarbete som omfattar länets 14 folkbibliotek, Regionbibliotek Norrbotten samt det digitala biblioteket Bibblo.se.

Samarbetet syftar till att arbeta aktivt och långsiktigt för att nå ut med gemensamma budskap och bibliotekens rika utbud av medier och tjänster. Målet är ökad synlighet och kännedom, samt att fler människor ska upptäcka biblioteken. Biblioteken i Norrbotten samarbetar bl.a. genom gemensam katalog och lånekort, mediasamarbete och mediepolicy, Bibblo.se, Polarbibblo.se, läsfrämjandeprojekt, marknadsföring och kampanjer, kompetensutveckling och läsluststrategi. Vår gemensamma vision är:

Biblioteken i Norrbotten är en självklar och naturlig del av alla människors liv och vardag. Vi gör Norrbotten till en mer upplevelserik plats att leva på.

Den gemensamma värdegrunden ska genomsyra all kommunikation och verksamhet utifrån kärnvärdena: Inspirerande, Berikande, Paus, Möten.

Genom vårt samarbete förbättrar och utvecklar vi bibliotekens tjänster och erbjuder likvärdig service till alla invånare i Norrbotten.

Biblioteksplan 2023-2026

Fastställd av kommunfullmäktige 2022-11-22

2 Prioriterade grupper

Folkbibliotekens prioriterade grupper är, enligt Bibliotekslag (2013:801), personer med funktionsnedsättning (4§), nationella minoriteter (5§), personer med annat modersmål än svenska (5§), samt barn och ungdomar (8§).

2.1 Funktionsvariation

Funktionsvariation innebär att man har en nedsatt förmåga att fungera fysiskt, psykiskt eller intellektuellt. Personer med funktionsvariation är en av bibliotekens prioriterade målgrupper. Enligt Bibliotekslag (2013:801) ska biblioteken erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel som är anpassade för målgruppens behov. Mötet med människor är en stor och viktig del av bibliotekens dagliga arbete och bibliotekspersonalen möter dagligen personer med olika funktionsvariationer. Det är därför viktigt att biblioteken arbetar med att utveckla och förbättra mötet och kommunikationen med bibliotekets besökare.

2.1.1 Läsnersättning

För många personer är det inte självklart att kunna läsa en skriven text, t.ex. p.g.a. dyslexi, synskada eller annan funktionsvariation. Personer med läsnersättning är en av bibliotekets prioriterade grupper.

2.1.1.1 Talböcker

Om man har någon form av läsnersättning har man rätt att låna talböcker på biblioteket. En talbok produceras med stöd av 17§ Upphovsrättslagen och är ett hjälpmedel som produceras för att hjälpa personer med läsnersättning, till skillnad från en ljudbok som är en kommersiell produkt som produceras enligt vanliga upphovsrättslagar och som vem som helst kan låna. Talböcker kan lånas som DAISY-skivor som biblioteket bränner, via ett läsprogram i datorn eller via en app (Legimus). För att låna talböcker i telefon, surfplatta eller dator krävs att man registrerar sig på biblioteket för s.k. egen nedladdning via Legimus.

2.1.1.2 Punktskrift

Punktskrift är en skrift med upphöjda punkter som läses med fingrarna. Personer som har behov av att läsa litteratur på punktskrift kan låna dessa direkt från Myndigheten för tillgängliga medier (MTM) eller via sitt bibliotek.

2.1.1.3 Lättläst

Behovet av texter på lättläst svenska har ökat, dels beroende på det ökade antalet nysvenskar, men också beroende på att läsförståelsen bland både barn och vuxna blir sämre.

2.2 Nationella minoriteter

Enligt Bibliotekslag (2013:801) är nationella minoriteter en prioriterad målgrupp och biblioteken ska erbjuda litteratur på de nationella minoritetsspråken. I Sverige är svenska huvudspråk, vilket regleras i Språklag (2009:600). Det innebär att svenska är samhällets gemensamma språk och att det är det språk som ska kunna användas inom alla samhällsområden. I Sverige finns fem minoritetsspråk: finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska. Det svenska teckenspråket är inte ett minoritetsspråk, men samhället har ett särskilt ansvar för att skydda och främja det svenska teckenspråket.

Biblioteksplan 2023-2026

Fastställd av kommunfullmäktige 2022-11-22

2.2.1 Samisk förvaltningskommun

Arvidsjaur är en samisk förvaltningskommun, vilket innebär att Arvidsjaur har ett utökat ansvar att erbjuda service på samiska. Biblioteket i Arvidsjaur har en samisk avdelning som under de senaste åren inventerats och rustats upp genom inköp av litteratur. När det gäller inköp av litteratur till den samiska avdelningen, samt arrangemang av samisk karaktär samarbetar biblioteket med kommunens samiska koordinator.

2.3 Annat modersmål än svenska

Biblioteken är samhällets offentliga vardagsrum där alla medborgare och besökare har rätt till service utifrån sina behov. Biblioteket är också en plats dit många söker sig för att träffas, låna en dator, låna litteratur på lättläst svenska eller på sitt modersmål, främst lexikon för att lära sig det svenska språket samt körkortsböcker på modersmålet.

Enligt Bibliotekslag (2013:801) 5§ ansvarar kommunerna för medborgarnas behov av litteratur på andra språk än svenska. Efterfrågan på litteratur på andra språk än svenska varierar. Biblioteket har ett basbestånd för de språkgrupper som bor i Arvidsjaur idag, men vilka språkgrupper som efterfrågas kan skifta mycket snabbt och utbudet behöver kontinuerligt förnyas. Biblioteket har även *Pressreader*, en databas som i dagsläget tillhandahåller över 7000 tidningar och tidskrifter från ca 120 länder på 60 olika språk.

2.4 Barn och unga

Böcker och läsning har stor betydelse för barns språk, uttrycksförmåga och läsförståelse och därför ska biblioteksverksamheten ge alla barn tillgång till ordet, väcka läslusten och stimulera dem att själva uttrycka sina tankar och känslor i ord. Biblioteksverksamheten ska stimulera och stärka läs- och biblioteksvanor hos barn redan från tidig ålder och aktivt verka för att dessa vanor bibehålls upp till vuxen ålder.

Biblioteken i Arvidsjaur prioriterar arbetet med barn och unga. I samarbete med BVC riktar sig biblioteket till nyblivna föräldrar för att tidigt informera om vikten av språkstimulans och läsning.

Biblioteket strävar efter att ha olika arrangemang för barn och unga såsom, sagostunder, knattebio med knorr, pysseldagar och barnrytmik. Allt för att locka till biblioteksbesök, boklån och läsning.

Barnkonventionen finns som grund i all biblioteksverksamhet i kommunen.

2.4.1 Barn och barnomsorg

I Arvidsjaur kommun finns fem förskolor, fyra i Arvidsjaur och en i Glommersträsk. Barn- och skolbibliotekspedagogen arbetar speciellt mot barnomsorgen, t.ex. finns det läslustombud på förskolorna. Förskolorna besöker biblioteket för boklån och för att delta i läsförmedlande arrangemang som Boktoppen för Arvidsjaur femåringar och Läspepp (tidigare kallad Barnboksveckan). Barn- och skolbibliotekspedagogen arbetar aktivt för att informera föräldrar om biblioteket och vikten av att läsa för sina barn.

Biblioteksplan 2023-2026

Fastställd av kommunfullmäktige 2022-11-22

2.4.2 Skolbibliotek

För att stimulera till biblioteksbesök och främja läsning bedrivs ett nära samarbete mellan kommunbiblioteket, skolbiblioteken och lärarna på grundskolan. Detta består t.ex. av service med boklådor till klassrummen, boklek för förskoleklasserna, bokpresentationer, biblioteksvisningar, boktips till pedagoger, författarbesök, olika läsprojekt under terminerna och på sommaren, bokutställningar och inbjudningar till arrangemang på biblioteket, som t.ex. Läspepp.

2.4.3. Barn och unga på fritiden

För att biblioteket ska vara ett attraktivt val på fritiden för barn och ungdomar strävar biblioteket efter att ha ett brett medieutbud med aktuella böcker på olika språk. Barn- och ungdomsavdelningarna ska vara inbjudande.

Biblioteket arrangerar kontinuerligt arrangemang som Läspepp, pysseldagar och Läslov.

3. Läsfrämjande

Arvidsjaur kommunbibliotek arbetar läsfrämjande utifrån den gemensamma läsluststrategin för Biblioteken i Norrbotten.

I Kulturrådets handlingsplan från 2014 definieras läsfrämjandearbete med att göra läsare av läskunniga, öppna vägar till litteraturen för den som inte läser, öka tillgången till en mångfald av litteratur på olika språk och i olika format för läsare i alla åldrar, ge möjlighet till en konstnärlig upplevelse genom litteratur samt tar bort hinder för läsning, bredda en repertoar och stärka läsarens självtillit och läsidentitet.

3.1 Läsluststrategi

Läsluststrategin för Biblioteken i Norrbotten är framtagen gemensamt av Regionbiblioteket och folkbiblioteken i Norrbotten. Den beskriver inriktningen för arbetet med litteratur, läsning och skrivande i regionen. Strategin är en del av den regionala biblioteksplanen och de kommunala biblioteksplanerna och ska vara en utgångspunkt för bibliotekens läs- och litteraturfrämjande arbete. Syftet med läsluststrategin är att bidra till att kunskapen ökar om läsningens betydelse för människors utveckling och delaktighet i samhällslivet, öka läslusten hos norrbottningarna/Arvidsjaurborna genom att skapa möten mellan människor och litteratur i olika former, främja barn och ungas språkutveckling och stimulera till läsning, göra biblioteken och litteraturen tillgängliga för människor, ha ett särskilt fokus på personer som talar annat modersmål än svenska, nationella minoritetsspråk och de med funktionsvariation.

4. Medier

Bibliotekslag (2013:801, 6§) talar om att "folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet" och "särskilt främja läsning och tillgång till litteratur".

Biblioteksplan 2023-2026

Fastställd av kommunfullmäktige 2022-11-22

Arvidsjaur kommunbibliotek har under de senaste åren omorganiserat bibliotekets medier så att de flesta numera är uppmärkt enligt s.k. klartext. Klartext innebär att istället för en bokstavs- eller sifferkod använder man sig av ord som i klartext beskriver vad boken handlar om, t.ex. djur, hälsa och mat.

Under de senaste åren har efterfrågan på e-medier ökat markant. Biblioteken i Norrbotten erbjuder en gemensam tjänst för lån av e-böcker och e-ljudböcker.

4.1 Mediepolicy Biblioteken i Norrbotten / Mediestrategisk plan

Biblioteken i Norrbotten har en gemensam mediepolicy som reglerar bibliotekens inköp och hantering av medier. Biblioteken i Norrbotten ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Vidare ska vi främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Vi ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur. Utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet. Bibliotekens bestånd ska hållas levande och aktuella genom ett ständigt pågående arbete med både det nya och det äldre materialet. Kontinuerliga inköp sker i kombination med ett aktivt beståndsarbete, som förmedling, exponering och slutligen gallring. Gallring sker genom ett efterfråge- och behovsstyrt beståndsarbete, med beaktande till allsidighet och kvalitet. Detta innebär att det är låntagarna som genom sina lån och sitt användande av medieresurserna är delaktiga i hur vi förnyar, avslutar och gallrar medieresurser.

5. Digital delaktighet

Att ha tillgång till och kunskap om digital teknik blir allt viktigare för att kunna ta del av information och för att kunna vara delaktig i vårt samhälle. Det handlar om demokrati, delaktighet och yttrandefrihet. Den som inte har tillgång till eller kunskaper om dagens teknik har heller inte samma möjlighet att ta del av eller vara med och påverka dagens samhälle. Här har biblioteken en viktig uppgift att fylla, bl.a. genom att tillhandahålla information samt datorer för allmänheten.

6. Uppföljning / utvärdering och revidering

Uppföljning och utvärdering sker i samband med bibliotekets årliga bokslut. Revidering av planen sker under 2026.

Biblioteksplan 2023-2026

Fastställt av kommunfullmäktige 2022-11-22

Bilaga 1: Mål för biblioteksverksamheten i Arvidsjaur kommun

Funktionsvariation

Mål: Fortsätta arbeta med och utveckla vår marknadsföring av tillgängliga medier t ex Legimus, storstil och lättläst litteratur till målgruppen och personer i dess närhet.

Nyckeltal: Antal legimusanvändare, Antal utlån storstil och lättläst litteratur

Samisk förvaltningskommun

Mål: Arrangera två arrangemang av samisk karaktär per år

Nyckeltal: Antal arrangemang

Mål: Utöka och utveckla bibliotekets samiska samling

Nyckeltal: 5 % av medieanslaget för tryckta medier går årligen till inköp till den samiska samlingen.

Annat modersmål än svenska

Mål: Ge kommunens invånare en ökad mångfald av litteratur på olika språk

Nyckeltal: 2 % av medieanslaget för tryckta medier går årligen till inköp till medier på annat språk än svenska.

Barn och unga

Mål: Nå ut till fler nyblivna föräldrar med bokgåvan på olika språk genom att samarbeta med BVC

Nyckeltal: Antal föräldrar som kommer till biblioteket och hämtar bokgåvan till sitt barn

Mål: Skapa roliga arrangemang som lockar familjer till biblioteket

Nyckeltal: Antal arrangemang per år. Antal deltagare/arrangemang

Medier

Mål: Ge kommunens invånare ett utbud av medier som präglas av allsidighet och kvalitet.

Nyckeltal: Arbeta utifrån Medieplan för Biblioteken i Norrbotten

Digital delaktighet

Mål: Öka allmänhetens kunskap om informationsteknik och hur den används genom att delta i nationella arrangemang om digital delaktighet

Nyckeltal: Antal arrangemang och antal deltagare

Mål: Information och kommunikation med kommunens invånare via bibliotekets sociala medier

Nyckeltal: Antal inlägg/år
